

Voorstel Gemeenteraad F

Onderwerp	Gemeentebegroting 2025-2028		
Portefeuillehouder	Marc Teutelink agendaletter (F)		
Organisatieonderdeel	Cluster Concernstaf	Aangeboden aan Raad	2 oktober 2024
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2400030212

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. De gemeentebegroting 2025-2028 vast te stellen;
2. Het college de opdracht te verlenen om in opmaat naar de zomernota 2025 op basis van de 8 BOB lijnen scenario's op te stellen.

Inleiding en voorgeschiedenis

Elk jaar hebben we 1 afwegingsmoment waarop de raad en het college met elkaar afspreken wat de komende jaren moet worden bereikt, wat daarvoor wordt gedaan en hoeveel dat mag kosten. Conform onze financiële verordening is dat moment bij de zomernota. Dan stelt de raad het beleid en de financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenbegroting vast. Vervolgens wordt op basis van deze kaders de begroting uitgewerkt. De begroting is daarmee een uitwerking van de besluitvorming bij de zomernota en bevat enkel nog bijstellingen voor onvoorziene zaken die budgettair relevant zijn en zich na raadsbehandeling van de zomernota hebben voorgedaan.

De begroting is het opdrachtdocument van de raad aan het college en geeft aan wat raad en college komend jaar willen bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en wat dat mag kosten. De raad stelt met de begroting per programma, voor het betreffende begrotingsjaar, vast:

- De beoogde doelen en maatschappelijke effecten, tevens uitgedrukt in indicatoren (wat)
- De wijze waarop ernaar gestreefd wordt die effecten te bereiken (hoe)
- De baten en lasten per programma (waarmee)
- Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (waarmee)

Publieksvriendelijke samenvatting

De gemeente krijgt veel geld binnen en moet ook veel betalen. Daarom maken we elk najaar een begroting voor het volgende jaar. Daarin staat wat we komend jaar willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat die plannen mogen kosten. Deze begroting is gebaseerd op de keuzes die de gemeenteraad voor de zomer heeft gemaakt bij de zogenaamde zomernota.

De begroting 2025-2028 was moeilijk rond te krijgen. Het is sinds de vaststelling van de begroting van de Rijksoverheid vrijwel zeker dat de gemeente veel minder geld krijgt. Dat heeft gevolgen voor onze stad. Voor verschillende activiteiten is komend jaar minder geld beschikbaar.

De begroting bevat voor de komende jaren nog meer financiële uitdagingen. Ondanks die tegenslagen blijven we bouwen aan de stad met wat we hebben en daar slimmer mee om te gaan.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven

Met het vaststellen van deze begroting voldoen we allereerst aan artikel 190 van de gemeentewet. Daarin staat dat het college jaarlijks en tijdig aan de raad een ontwerpbegroting aan moet bieden. Hierop kan de Raad de begroting vaststellen waarna deze binnen 2 weken en in ieder geval voor 15 november aan de Gedeputeerde Staten van Overijssel dient te worden aangeboden.

Aanvullend werken we in Enschede met een opgavegerichte begroting. Daarin wordt uiteengezet op welke wijze we werken aan een inclusief, groen en duurzaam, aantrekkelijk en open Enschede.

Argumenten

1.1 De gemeentebegroting is een uitwerking van de keuzes die de raad bij de zomernota heeft gemaakt

In deze begroting zijn de keuzes en kaders die de raad voor de zomer aan het college heeft meegegeven verwerkt. We stonden al in 2025 voor een grote financiële opgave. Bij de zomernota is een flink pakket aan ombuigingen voorgesteld dat hoofdzakelijk bestond uit scherp begroten, afkomen van onderbestedingen, vrijval van reserves, vrijval van middelen voor beleidsintensivering die nog niet (volledig) opgepakt zijn en verwachte besparingen als gevolg van het plan duurzame jeugdzorg.

Aanvullend heeft de raad amendementen en moties vastgesteld. De amendementen en enkele moties die al een financieel beslag op 2025 leggen zijn verwerkt in de begroting.

1.2. In deze gemeentebegroting staan de opgaven van de stad centraal

Deze begroting is gebaseerd op de door uw Raad vastgestelde begrotingsindeling en stelt de strategische opgaven voor Enschede centraal. De focus van deze begroting ligt op het realiseren van een inclusief, groen en duurzaam en open Enschede. Een visueel overzicht is opgenomen in hoofdstuk 1. Tijdens de beeldvormende sessie op 14 oktober a.s. wordt hierop ingegaan.

In de gemeentebegroting zijn de keuzes die de raad heeft gemaakt bij de zomernota vertaald naar concrete acties en initiatieven. Ook is uitgewerkt hoe het effect daarvan gevolgd kan worden met indicatoren. Deze begroting kan daarmee door de raad gebruikt worden voor haar controlerende rol.

1.3 De gemeentebegroting is voor 2025 sluitend conform de richtlijnen van de toezichthouder

Naast de gemeenteraad (horizontaal) houdt ook de provincie (verticaal) toezicht op de begroting van de gemeente. Dit is niet omdat de provincie op de stoel van de gemeenteraad wil zitten. De provincie wil enkel voorkomen dat gemeenten in grote financiële problemen komen. Dit juist omdat de gemeente belangrijke taken voor haar inwoners vervult en anders de andere gemeenten in Nederland financieel bij moeten springen. De provincie houdt daarom toezicht op hoofdlijnen. Ze beoordeelt vooral of de gemeente een sluitende begroting heeft voor het komende jaar of een sluitende meerjarenraming uiterlijk in het laatste planjaar. Daarbij kijkt de provincie naar het structurele begrotingssaldo waarbij alle incidentele baten en lasten buiten beschouwing zijn gelaten.

Oftewel zijn de jaarlijks terugkerende lasten gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Daarnaast beoordeelt de provincie in hoeverre de raming (de schets van de begroting) realistisch is.

Voor 2025 is er sprake van een positief structureel saldo en verwachten we dat we geen extra toezicht krijgen op onze begroting. Vanaf 2026 is wel sprake van een fors structureel tekort. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het Rijk kort op gemeenten. We voeren een actieve lobby om dit terug te draaien. Mocht het Rijk niet tot inkeer komen zijn bij de volgende begroting scherpe keuzes nodig.

Risico's

Elk jaar inventariseren we of zich tegenvallers voor kunnen doen die financiële gevolgen voor de gemeente kunnen hebben. Daarvoor houden we financiële buffers achter de hand om deze op te kunnen vangen. Dit is nader uitgewerkt in de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting.

Samenvattend kan gesteld worden dat de financiële conditie in Enschede op dit moment gezond is. Er zijn voldoende buffers voorhanden om tegenvallers op te vangen. Er zijn lage schulden en de solvabiliteit is op orde. Er zijn nauwelijks risico's vanuit de hoeveelheid grondposities. Het investeringsniveau is weer op peil gebracht. En er is sprake van een positieve balans tussen structurele baten en lasten. Alleen de belastingdruk ligt nog wat hoger dan het landelijk gemiddelde, maar daalt wel al enkele jaren op rij doordat we terughoudend zijn omgegaan met verhogen van lokale belastingen.

Vooruitkijkend zien we vanaf 2026 wel een omslag. Dit als gevolg van het kabinetsbeleid om gemeenten dan fors te korten op de uitkering. Hierop loopt een actieve lobby. Mocht die onverhoopt niet succesvol zijn dan wordt het zeer lastig om de opgaven van de stad nog te kunnen realiseren in verdere jaren en zal er vanaf volgend jaar flink bezuinigd moeten worden.

Kosten en financiële dekking van het voorstel

In hoofdstuk 2 van de gemeentebegroting zijn de financiële hoofdlijnen opgenomen. De baten en lasten per programma zijn toegelicht in hoofdstuk 3 bij de onderdelen 'wat mag het kosten?'.

In onderstaand overzicht is het meerjarige middelenkader getoond. Net als vorig jaar laten we op verzoek van de rekeningencommissie duidelijker zien welke mutaties na de zomernota zijn doorgevoerd. Deze zijn nader toegelicht in de begroting.

Middelenkader 2025-2028 (x 1 miljoen euro)	2025	2026	2027	2028
A. Saldo Gemeentebegroting 2024-2027	1,3	-14,2	-16,8	-14,2
B. Gemeentefonds	-6,0	3,2	8,7	13,6
C. Loon- en prijscompensatie 2025	-4,4	-2,7	-2,5	-1,7
D. Knelpunten	-31,8	-31,7	-31,4	-31,9
E. Prioriteiten	-0,2	-0,3	-0,6	-0,5
F. Meevallers/scherpe keuzes	27,6	16,5	18,5	20,4
G. Lokale heffingen	6,3	6,5	6,8	6,9
H. Saldo Zomernota 2025-2028*	-7,2	-22,7	-17,3	-7,3
I. Verhoging loon- en prijscompensatie	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1
J. Verhoging BTW-compensatiefonds	0,5			
K. Saldo Gemeentebegroting 2025-2028	-8,8	-24,8	-19,4	-9,4
L. Structureel saldo	0,4	-16,6	-12,6	-6,3
M. Weerstandsratio	1,87	1,36	0,97	0,78

Urgentie

Met dit raadsvoorstel stelt u de begroting 2025 vast. In het meerjarenperspectief zit vanaf 2026 nog een flink structureel gat. Dit wordt vooral veroorzaakt door de uitname uit het gemeentefonds door het Rijk en een jeugdzorgstelsel dat ons voor grote financiële tekorten stelt. We zijn volop bezig met de lobby naar het Rijk om herstel op de greep uit het gemeentefonds. Aanvullend zal een deskundigencommissie zich buigen over de vraag of gemeenten voldoende beheersingsmaatregelen op jeugdzorg hebben ingericht en of er eventueel sprake moet zijn van aanvullende compensatie voor nadelen op jeugdzorg. Mochten deze trajecten onverhoopt geen (volledige) oplossing bieden voor het financiële tekort dan moet bijgestuurd worden. Daarvoor is reeds een traject Begroting en Organisatie in Balans (BOB) gestart. Met een aparte raadsbrief (bijlage) wordt u geïnformeerd over de stand van zaken.

Afweging en alternatieven

Conform onze financiële verordening vindt de integrale afweging op inzet van onze financiële middelen plaats bij de zomernota. De begroting bevat vervolgens de concrete vertaling van die keuzes naar de activiteiten die daarmee komend jaar worden opgepakt en wat daarmee dan bereikt moet worden. De raad wordt dan ook niet gevraagd om nieuwe keuzes in het financiële middelenkader te maken, maar wel om kritisch te kijken of de juiste activiteiten worden ontplooid om onze inhoudelijke ambities te realiseren. Daarbij merken we ook op dat er geen ruimte is voor aanvullende beleidsintensiveringen. Dit doordat er al grote tekorten in onze meerjarenbegroting zitten.

Participatie

Reeds bij de zomernota is er een motiemarkt georganiseerd waarbij inwoners en partners in de stad de mogelijkheid hebben om concrete initiatieven aan te dragen om op te nemen in de begroting.

Communicatie

Evenals in voorgaande jaren is de gemeentebegroting terug te vinden op de gemeentelijke website. Daarnaast worden media actief benaderd met een persbericht en persgesprek. Daar waar relevant zijn externe partners geïnformeerd en medewerkers via interne berichtgeving op de hoogte gebracht.

Vervolg

Na het vaststellen van de begroting in de Raad zal deze uiterlijk voor 15 november 2024 aangeboden worden aan Gedeputeerde Staten. Daar zal op basis van een beoordeling van de begroting bepaald worden welke toezichtvorm voor de gemeente Enschede wordt gehanteerd. In 2025 zal de Raad met 2 tussenrapportages geïnformeerd worden over de realisatie van de in deze begroting gemaakte afspraken.

Bijlagen

Gemeentebegroting 2025-2028
Raadsbrief BOB-lijnen

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

de loco-Secretaris,

de Burgemeester,

E.A. Smit

R.W. Bleker